

Електра

КУПИТИ

Про книгу

Роман «**Електра**» від авторки бестселерів **Дженніфер Сейнт** присвячений одній з її улюблених героїнь давньогрецької міфології.

У цій історії головними героїнями є три жінки: дружина царя Клітемнестра, її донька Електра та наложниця Агамемнона Кассандра. Клітемнестра не може пробачити чоловікові вбивства Іфігенії, старшої доньки, і прагне помсти. Електра чекає на повернення батька з війни проти троянців, але здогадується про криваві задуми матері. Електра не здатна запобігти трагедії, але розуміє, що не може залишатися осторонь. Троянка Кассандра, яку Аполлон нагородив даром передбачення, чудово знає, які події мають статися, однак її передбаченням ніхто не вірить і вона не може нікого врятувати.

Це історія про долю та розплату за скоєні гріхи.

Алексу

«У гніві тім шалію... Лиш я ні на мить ридать і тужить не покину, допоки світло денне і зірки ряхтливі баачу... Якщо померлий — це ніщо, це прах німий, що в землі лежить, кара ж досі ще минає вбивць, — то де ж тоді подівся сором? Чого людська побожність варта?»

*Софокл «Електра»
переклад з давньогрецької
Андрія Содомори, 1989*

Пролог

Електра

Мікени безгомінні, проте сьогодні я не можу спати. Я знаю, що там, у кінці коридору, мій брат уже скинув ковдри. Щоранку, коли я приходжу його будити, вони обплутують його ноги так, неначе уві сні він біг на перегонах. Можливо, брат успадкував цю рису від нашого батька, чоловіка, якого ніколи не знав.

Це наш батько дав мені ім'я в день мого народження. Назвав на честь сонця: вогняного й розпеченого. Коли я була малою, він сказав мені, що я світло сім'ї. «Краса твоєї тітки славетна, проте ти вже яскравіша за неї. Ти принесеш ще більше слави роду Атрея, моя доню!» І поцілував мене в чоло, перш ніж відпустити. Я не пручалася, хоча його борода й кололася. Я повірила його словам.

Мене не турбувало те, що тронну залу не сповнюють мої нетерплячі женихи. Я чула оповіді про тітку Єлену, але ніколи не заздрила. Бо гляньте лиш, куди і привела врода. До чужого міста, яке вже десять років утримує наших чоловіків. Десять років, що я прожила без батька, чіпляючись за будь-яку нашу перемогу, звістку про яку передають гінці, що проходять повз Мікени... Звістка про кожен тріумф наповнює мене гордістю, піднесенням, адже цього досяг мій батько, Агамемнон, який так довго боровся і який згуртував своїх людей, щоб битися доти, доки високі стіни Трої не обернуться на порошок під кроками переможців.

Я постійно уявляю цю картину. Як він штурмує браму міста, як вона нарешті падає до його ніг. І після всього цього він повернеться додому, до мене. Його вірна донька чекатиме на нього, допоки рік минає за роком.

Знаю, що деякі кажуть, наче він ніколи не любив своїх дітей, що просто не міг, з огляду на те, що скоїв. Проте я пам'ятаю, як він обіймав мене, і пам'ятаю рівний стукіт його серця, я знала: у світі не знайдеться для мене безпечнішого місця.

Я завжди прагнула вирости такою жінкою, якою, на його думку, мала бути, якою я була би, якби він міг лишитися. Виправдати ім'я, яке він мені дарував.

Понад усе я бажала, щоб він мною пишався.

Десь у палаці, я впевнена, зараз блукає мати, вдивляючись у темну далечінь. Вона завжди рухається нечутно, її м'які ступні взуті у витончені сандалі, волосся перев'язане багряними стрічками, вона пахне подрібненими пелюстками і запашними оліями, місячне сяйво виблискує на її гладенькій шкірі. Я не хочу виходити зі своїх покоїв, аби не натрапити на неї. Натомість я підводжуся і йду до вузького вікна, висіченого в камені. Я не очікую нічого побачити, коли спираюся ліктями й визираю назовні, нічого, окрім хіба що розсипу зірок. Але коли я дивлюся, то бачу, як на далекій гірській вершині спалахує вогонь на вежі, а у відповідь спалахує ще один, а потім ще один, у ланцюжку, що біжить у бік Мікен. Серце калатає у грудях. Хтось дає нам знак. І є тільки одна річ, очікування якої об'єднує всіх нас.

Тріпотливі помаранчеві іскри спіраллю здіймаються в небо, коли спалахує ще один сигнальний вогонь, вже ближче. Сльози навертаються на очі. Я дивлюсь на вежі і не можу повірити, відчуваю, як усередині мене розгорається полум'я, сліпуче усвідомлення того, що це все означає.

Троя пала.

Батько повертається додому.

Клітемнестра

Рід Атрея був проклятий. Прокляття було жахливе, навіть за мірками божественних мук. Історія цієї родини сповнена жорстоких убивств, перелюбу, потворних амбіцій і неабиякої, аж надмірної, ненависті до людей. Всі про це знали, але коли Атріди, Агамемнон і Менелай постали переді мною та моєю сестрою-близнючкою в Спарті багато років тому... Що ж, тоді дурні історії про немовлят, яких готували і подавали на стіл батькам, здавалося, замахнулися і розвіялися, неначе пилінки під сонячним промінням.

Обидва брати були сповнені життєвої сили та енергії, не надто вродливі, але все ж харизматичні. Борода Менелая виблискувала рудуватим відтінком, тоді як борода Агамемнона була темною, як і рясні кучері на голові. Значно вродливіші залицяльники чекали на мою сестру: велика зала, в якій вони зібралися, здавалося, роздалася й стогнала від величезної кількості різьблених вилиць і витончених плечей, випнутих щелеп і блискучих очей. Єлена могла обирати з найкращих чоловіків Греції, але вона не зводила очей тільки з незграбного Менелая, який ніяково пересунув своє масивне тіло й мовчки втупився в неї.

«Донька Зевса» — так говорили про Єлену.

Я сама народилася з червоним обличчям і вереском, характерними для буденної принизливості пологів, тоді як моя сестра делікатно проклала собі шлях крізь чисто-білу шкаралупу й вилупилася біленькою і прекрасною. Легенду прикрашали вигадливі деталі: добре відомо, що Зевс може набувати різної подоби, тож цього разу він з'явився нашої матері білосніжним лебедем, приплив річкою до неї, маючи неприхований намір.

Отримати таке благословення від Зевса було за честь.

Так усі стверджували. Якщо Леда, наша мати, була вподобана самим володарем богів, то це означало велику честь для нашої сім'ї. Для нашого батька не було ганьбою ростити дитину від такого союзу.

І краса Єлени дійсно стала легендарною.

Залицяльники Єлени десятками зїжджалися до нас. Як же вони штовхали один одного, рвалися вперед, вдивлялися в тріпотіння її вуалі, жадали хоч одного погляду на жінку, яку іменували найвродливішою у світі. А потім

настрій змінився, став неспокійним, я зауважила, як їхні руки наблизилися до мечів на стегнах. Єлена теж помітила це і ненадовго обернулася до мене, якраз настільки, щоб наші погляди зустрілися, і миттєве занепокоєння промайнуло між нами.

Уздовж зали виструнчилися наші охоронці й міцніше стиснули списи. Мені було цікаво, як швидко бурхливе осереддя натовпу рине до нас і скільки часу знадобиться охоронцям, щоб прокласти собі шлях крізь штовханину.

Наш батько, Тіндарей, заламував руки. День почався для нього так обнадійливо: наші комори переповнювали багаті подарунки, які приніс кожен юнак, щоб зміцнити власну позицію. Я бачила, як батько тішиться над здобиччю і статусом, які цей славетний день йому надав. Він безтурботно розраховував на здатність наших кремезних братів захистити нас, як вони завжди й робили, але я почала сумніватися в їхніх силах, враховуючи те сонмище чоловіків, які прибули сюди сьогодні, аби завоювати мою сестру.

Я глянула на Пенелопу. На холонокровність нашої тихої сірокої кухні завжди можна було розраховувати. Але Пенелопа не відповіла на мій шалений погляд, бо була зосереджена на Одиссеї. Вони дивилися одне одному у очі так, наче вдвох гуляли запашним лугом, а не були замкнені в залі із сотнею розбурханих душ, між якими от-от мала спалахнути іскра, запалюючи полум'я.

Я закотила очі. Одиссей був серед женихів Єлени, як і всі інші, але, звісно, його дії були не тим, чим здавалися на перший погляд. «У цій халепі нам би не завадив його славетний розум», — подумала я, розчарована, що він натомість волів загубитися в романтичних мареннях.

Але те, що я помилково вважала замріяним обміном поглядами між моєю кухнею та її залицяльником, насправді було мовчазним створенням плану, бо Одиссей вискочив на поміст, де ми сиділи, і закричав, закликаючи до порядку. Хоча він був невисокого зросту й кривоногий, проте його поведінка виявилася владною, тож зала одразу сповнилася тишею.

— Перш ніж леді Єлена зробить вибір, — вигукнув він, — ми всі в дечому заприсягнемося.

Вони прислухалися до нього. Він мав дар підкоряти своїй меті волю інших. Навіть моя кмітлива кухня захопилася ним, а я вважала, що жоден чоловічий розум не в змозі зрівнятися з її.

— Ми всі прибули сьогодні сюди з однією метою, — продовжив Одиссей. — Ми всі бажаємо шлюбу із вродливою Єленою, і кожен з нас має безліч причин вважати, що саме він є гідним чоловіком для такої жінки. Вона — нагорода поза межами уяви, і чоловікові, який зможе назвати її своєю, доведеться докласти чимало зусиль, щоб захистити її від тих, хто намагатиметься відібрати і в нього.

Я бачила, що кожен чоловік у кімнаті мріяв про це. Кожен з них малював у своїй уяві, як володітиме нею, але Одиссей порушив їхні фантазії. Вони зачудовано дивилися на нього, чекаючи, що він розгадає загадку, яку сам поставив перед ними.

— Отже, я пропоную, щоб ми всі присягнулися, що незалежно від того, кого вона обере, ми всі разом з цим обранцем захищатимемо її. Ми складемо найурочистішу обітницю, що будемо власним життям захищати його право володіти нею і зберегти її.

Наш батько підскочив, радіючи, що Одиссей врятував його тріумф від майже неминучої катастрофи.

— Я принесу в жертву свого найкращого коня! — оголосив він. — І ви всі складете свої обітниці богам на його крові.

Так і сталося, того дня наш батько віддав тільки коня. Тобто, маю виправитися, коня і доньку, ще й небогу, що додало йому вигоди. Усе миттю вирвали з його рук, бо Єлені варто було лише вимовити ім'я Менелая, щоб той підвівся і, стиснувши її долоню у своїй та затинаючись, промовив слова вдячності та відданості, і Одиссей освідчився Пенелопі майже на наступному подиху, але мій погляд привернув темноволосий брат, чий похмурий погляд був прикутий до кам'яних плиток підлоги. Агамемнон.

— Чому ти обрала Менелая? — спитала я у Єлени пізніше.

Юрба служниць оточила її, вони драпували сукню, заплітали волосся у вигадливі коси і робили незліченні зайві дрібні оздобы.

Єлена обмірковувала моє запитання, перш ніж відповісти. Люди тільки й говорили, що про її сліпучу вроду, іноді переходили на поезію чи співи, прославляючи її. Ніхто ніколи не згадував, що вона була уважною чи доброю. Я не могла заперечувати раптові напади холодних і отруйних заздрощів, що зароджувалися в мені, допоки я росла поруч із близнючкою, чия велич завжди відсувала мене в тінь. Але Єлена ніколи не була жорстокою і не мучила мене. Вона ніколи не вихвалялася своєю красою і

не насміхалася з меншої сестри. Вона не могла завадити тому, що всюди, хоч де б вона ходила, на неї звертали погляди, так само як не могла приборкати морські хвилі. Я змирилася з цим і, чесно кажучи, не прагнула нести тягар її легендарної вроди.

— Менелай, — сказала Єлена задумливо, повільно перебираючи склади його імені.

Вона знизала плечима, намотала на пальці гладеньке пасмо волосся, до явного роздратування служниці, чия кропітка праця не дала такого блиску й об'єму, як легкий дотик руки Єлени.

— Можливо, були й інші: багатші та вродливіші, — промовила вона. — І певно, що сміливіші.

Вона злегка скривила губи, мабуть, думаючи про приховану течію насильства, яка невидимо вирувала в залі, поки женихи роздивлялися один одного.

— Проте Менелай... він здається іншим.

Їй не потрібні були скарби — Спарта і так була досить заможною. Їй не потрібна була гарна зовнішність, вона могла втілити собою всю красу в будь-якому партнерстві. Як ми бачили, будь-який чоловік прагнув стати її нареченим. То що ж шукала моя сестра? Мені було цікаво, звідки вона знала, яка магія спалахнула між ними, що змушувало жінку бути впевненою, що той чи інший чоловік — саме той, хто їй потрібен. Я випросталася, чекаючи на осяяння.

— Я думаю...

Вона видихнула, коли дівчина подала їй дзеркало з ручкою зі слонової кістки, на зворотному боці якого було вишукано вирізьблене крихітне зображення Афродіти, що виходила зі своєї величної мушлі. Єлена глянула на своє відображення, відкинула назад волосся і поправила золоте кільце, що лежало на її кучерях. Я почула тихе зітхання дівчат, що стояли гуртом і чекали на її вирок щодо їхніх непотрібних зусиль.

— Я думаю, — продовжила вона, подарувавши дівчатам усмішку, — що він просто здався надзвичайно вдячним.

Я замовкла, слова, які я намагалася вимовити, розтанули в повітрі.

Єлена зауважила моє мовчання, певно відчула в ньому якийсь докір, бо розправила плечі й втупилася поглядом у мене.

— Ти знаєш, що Зевс обрав нашу матір, — сказала вона. — Смертна жінка, достатньо вродлива, щоб упасти в око тому, хто сидить на горі Олімп. Якби наш батько був не з тих, хто приймає все мовчки і без

нарікань... Хто знає, які почуття це викликало б? Якби він був більш схожий на Агамемнона, ніж на Менелая?

Я ледь помітно напружилася. Що вона мала на увазі?

— Такий чоловік не прийме образу зі смиренням, — продовжила Єлена.
— Чи побачив він честь у тому, що його дружина обрана, чи сприйняв би все інакше? Я не знаю, якою буде моя доля, але знаю, що я не народжена задля бездіяльності. Я не знаю, що мойри для мене готують, проте варто бути... — вона намагалася знайти правильне слово, — розважливою і обирати обережно.

Я подумала про Менелая, про обожнювання в його погляді, коли він дивився на Єлену. Я замислилася, чи має вона рацію, чи зможе він дивитися на речі так, як дивився наш батько. Чи справді для нього перемога в змаганні в наших залах була достатньою, незважаючи на подальшу долю.

— І, звісно ж, із ним я можу залишитися в Спарті, — додала Єлена.

Це я щиро цінувала.

— То про все вже домовлено? Ви житимете тут разом?

— Менелай може допомогти батькові управляти Спартою, — сказала Єлена. — І, звісно, батько натомість допоможе йому.

— Як?

— Що ти знаєш про нього та Агамемнона? — спитала Єлена. — І про Мікени?

Я похитала головою.

— Чула історії про їхню родину. Ті самі, що чула й ти. Прокляття їхніх предків, батьки, що вбивали синів, брати, що ставали один проти одного. Проте це в минулому, чи не так?

— Не зовсім, — Єлена помахом руки відіслала дівчат і змовницьки нахилилася ближче.

Я відчула легке хвилювання.

— Вони прибули з Калідону, як ти знаєш.

Я кивнула.

— Проте це не їхній дім, вони жили в тамтешнього царя. Він гостинно прийняв їх, проте не міг дати те, що їм справді потрібно. Те, що може дати наш батько.

— Що саме?

Вона усміхнулася, радісна від того, що повідомляє дещо захопливе.

— Армію.

— Справді? І нащо вона їм?

— Щоб повернути Мікени, — Єлена струснула головою. — Повернути те, що їм належить. Їхній дядько вбив їхнього батька й вигнав їх самих, коли вони були дітьми. Тепер вони чоловіки і Спарта підтримає їх.

Я знала цю історію. Менелай і Агамемнон були синами Атрея, чий брат Тієст вбив його, щоб отримати трон, та відправив небожів у вигнання. Я підозрюю, що його милосердя вистачило лишень, щоб не бажати бруднити руки у крові дітей. Це було лиходійство, за яке їхню родину покоління тому прокляли боги: злочин Тантала.

«Певно і не дивно, що Менелай заінтригував Єлену», — подумала я. Ми чули давню легенду про їхню родину, жахлива історія, від якої кров холола в жилах, проте вона здавалася такою далекою від теперішнього. А тепер історія стала ближчою: двоє братів, що шукають справедливості, зцілення ран змученої сім'ї в одному вирішальному акті.

— Хіба ж Менелай не захоче повернутися до Мікен? — спитала я.

— Ні, Мікенами правитиме Агамемнон, — відповіла Єлена. — Менелай радий залишитися тут.

Тож винагородою Менелая буде Єлена, а Агамемнона — місто. Без сумніву, їм обом це видавалося гарною угодою.

— Постає лиш питання, що вони зроблять із хлопцем.

— Яким хлопцем?

— Егістом, — пояснила Єлена. — Сином Тієста. Він зараз дитина, як і вони були, коли Тієст убив їхнього батька.

— Вони не відправлять і його у вигнання?

Єлена підняла брову.

— Щоб він виріс так само, як вирости вони? Плекаючи такі самі мрії? Агамемнон не захоче так ризикувати.

Я здригнулася.

— Проте він не вбиватиме хлопчика, правда ж?

Жорстока логіка була мені зрозуміла, проте я не могла змусити себе уявити, як парубки, яких я бачила в залі, простромлюють мечами дитину, що плаче.

— Може, й не вбиватиме, — Єлена підвелася, розгладила сукню. — Проте досить вже говорити про війну. Сьогодні все ж таки моє весілля.

КУПИТИ